

INFECȚIILE ASOCIATE ASISTENȚEI MEDICALE – POT FI PREVENITE!

Angela PARASCHIV

Disciplina de Epidemiologie, Departamentul de Medicină Preventivă,
Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie Nicolae Testemițanu

Infecțiile asociate asistenței medicale (IAAM) se numără printre cele mai frecvente evenimente adverse care apar în contextul prestării serviciilor de sănătate. Niciun stat sau sistem de sănătate, oricât de sofisticat ar fi, nu poate pretinde că este complet liber de astfel de infecții.

Aceste infecții, adesea cauzate de organisme rezistente la multiple medicamente, afectează pacienții, vizitatorii și lucrătorii medicali, impunând o povară semnificativă asupra sistemelor de sănătate, inclusiv prin costurile asociate crescute.

Din fiecare 100 de pacienți spitalizați, 7 din țările cu venituri mari și 15 din țările cu venituri mici și medii vor contracta cel puțin o infecție asociată asistenței medicale pe durata internării. Până la 30% dintre pacienții din unitățile de terapie intensivă pot fi afectați de aceste infecții, cu o incidență de două până la 20 de ori mai mare în țările cu venituri mici și medii comparativ cu cele cu venituri mari, în special printre nou-născuți. Aproximativ unul din patru cazuri de sepsis (23,6%) tratate în spital sunt asociate îngrijirii medicale, iar aproape jumătate (48,7%) din toate cazurile de sepsis cu disfuncție organică tratate în unitățile de terapie intensivă pentru adulți sunt dobândite în spital.

Transmiterea virusului SARS-CoV-2 în instituțiile medico-sanitare a reprezentat o problemă majoră pe parcursul pandemiei de COVID-19, în special în timpul primelor valuri din 2020. Potrivit diverselor studii realizate la nivel internațional, până la 41% dintre pacienții spitalizați cu COVID-19 au fost infectați în cadrul instituțiilor medicale. Prevalența infecției printre lucrătorii medicali a variat între 0,3% și 43,3%.

Se estimează că la nivel global apar anual 136 de milioane de cazuri de infecții rezistente la antibiotice asociate asistenței medicale. De asemenea, s-a estimat că 63,5% din cazurile de infecții cu bacterii rezistente la antibiotice au fost asociate cu acordarea îngrijirilor de sănătate. Aceasta are un impact semnificativ asupra mortalității globale, având în vedere că la nivel mondial, se estimează că peste 5 milioane de decese au fost asociate cu rezistența la antimicrobiene în anul 2019.

În Uniunea Europeană și Spațiul Economic European (UE/SEE), în fiecare an, aproximativ 4,3 milioane de pacienți contractează cel puțin o infecție asociată asistenței medicale în timpul spitalizării, ceea ce duce la peste 90 de mii de decese și la pierderea a aproximativ 2,5 milioane de ani de viață ajustați după dizabilitate (DALYs). Povara acestor infecții depășește povara cumulativă a altor infecții, cum ar fi gripa și tuberculoza în UE/SEE. Mai mult, IAAM constituie 71% din cazurile de infecții cauzate de bacterii rezistente la antibiotice, inclusiv bacterii rezistente la antibiotice de ultimă generație, cum ar fi Enterobacterialele rezistente la carbapenem.

De asemenea, s-a observat o creștere a utilizării de antimicrobiene comparativ cu sondajele anterioare efectuate de Centrul European de Prevenire și Control al Bolilor. În studiul de prevalență de moment (PPS) din 2022-2023, 35,5% dintre pacienți au primit cel puțin un agent antimicrobian, comparativ cu 32,9% în PPS-ul anterior din 2016-2017. În fiecare zi, în UE/SEE, aproximativ 390.000 de pacienți spitalizați primesc cel puțin un preparat antimicrobian. O preocupare majoră este faptul că 1 din 3 microorganisme izolate în IAAM sunt bacterii rezistente la antibiotice, limitând astfel opțiunile de tratament pentru pacienții infectați.

Se estimează că până la 50% dintre infecțiile asociate asistenței medicale pot fi prevenite prin Implementarea adecvată a măsurilor de prevenire și control al infecțiilor (PCI) în instituțiile medicale. Importanța prevenirii infecțiilor și a rezistenței la antimicrobiene (RAM) în cadrul îngrijirilor de sănătate este recunoscută tot mai des în cadrul numeroaselor eforturi naționale și globale de sănătate. De-a lungul anilor, rolul central

al PCI a fost reflectat în prioritățile emergente ale statelor membre ale Organizației Mondiale a Sănătății și ale partenerilor acestora. Acțiunile de PCI sunt recunoscute ca având un rol proeminent în limitarea amenințărilor emergente și continue într-o gamă largă de activități legate de sănătate, de la gestionarea apei, salubritate și igienă, la asigurarea siguranței lucrătorilor din domeniul sănătății și a pacienților, până la prevenirea unor condiții specifice, cum ar fi RAM și sepsisul. Prevenirea și controlul infecțiilor sunt vitale pentru furnizarea serviciilor de sănătate de înaltă calitate și sigure și reprezintă o componentă centrală în pregătirea și răspunsul la situațiile de urgență sanitară. Astfel, PCI a jucat un rol decisiv în timpul pandemiei de COVID-19, iar aplicarea corectă a măsurilor de PCI continuă să salveze vieți la nivel global.

Implementarea inadecvată a măsurilor de PCI generează o povară semnificativă asupra celor afectați și reprezintă un indicator al calității scăzute a serviciilor de îngrijire, contribuind la întreruperea serviciilor de sănătate, în special în țările cu venituri reduse. Țările cu venituri mari sunt mai predispuse să progreseze în aplicarea măsurilor de prevenire și control a infecțiilor, fiind de opt ori mai probabil să dețină un statut mai avansat în implementarea programelor și practicilor PCI comparativ cu venituri scăzute. Aceasta evidențiază faptul că PCI este, de asemenea, o problemă de echitate și de acces la servicii de sănătate de calitate.

Pe măsură ce pacienții dezvoltă forme severe de boală și devin mai vulnerabili, riscul de a contracta IAAM în spital și de a suferi consecințe fatale crește semnificativ. Mortalitatea poate crește de 2-3 ori în cazul infecțiilor rezistente la antimicrobiene.

Dovezi concludente arată că până la 70% din infecțiile asociate asistenței medicale pot fi prevenite prin extinderea unui set de intervenții eficiente de prevenire și control al infecțiilor. Investiția în PCI reprezintă una dintre cele mai eficiente și economice intervenții disponibile. În mod special, igiena mâinilor și igiena mediului în instituțiile medico-sanitare au demonstrat că pot reduce de deces cauzat de infecțiile cu patogeni rezistenți la antimicrobiene cu peste 50%, precum și complicațiile pe termen lung și povara de sănătate asociate cu cel puțin 40%. Îmbunătățirea igienei mâinilor ar putea genera economii de aproximativ 16,50 USD în cheltuielile de sănătate reduse pentru fiecare dolar investit. Cercetările efectuate de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) au relevat că, în 34 de țări OCDE și UE/SEE, investirea a 1 USD în îmbunătățirea igienei mâinilor în instituțiile de îngrijire a sănătății aduce beneficii economice de aproximativ 24,6 USD.